

Ana Blandiana caligrafiile transcendenței

de Iulian BOLDEA

Racordată la sensibilitatea de azi, Ana Blandiana din volumul *Patria mea A4* (Ed. Humanitas, 2010) însuflețește înregistrarea zvonului imanenței cu glisări subtile înspre spațiul metafizic, înspre întrupările divinului, precum în poemul, cu răsunset etic subtextual, *Pe role*, în care adolescenții postmodernității, tinerii „recenti”, cu „ochii fixați în monitoare” care „trec pe role” sunt asistați, în peregrinările lor mecanice, de o boare de transcendență („Ei trec pe role/ Cu căștile bubuind la urechi./ Cu ochii fixați pe monitoare./ Fără să observe frunzele care cad./ Păsările care pleacă./ Ei trec pe role/ Și peste ei trec rulind anotimpurile/ Vieților lor/ Și anii, și veacurile./ Fără să înțeleagă despre ce este vorba./ Ei trec pe role/ Printre umbre ale realității/ Despre care cred că există/ Și printre personaje care li se par oameni./ Mecanisme/ Create de alte mecanisme/ După chipul și asemănarea acestora./ În timp ce Dumnezeu/ Coboară printre ei/ Și învață să meargă pe role/ Ca să îi poată salva”). Chiar dacă unii comentatori au văzut în acest poem „o idee clară și de un tutelar spirit geometric” (Daniel Cristea-Enache), nu îi poate fi refuzată acestui text deschiderea semantică, pluralismul înțelesului, jocul de previzibil și imprevizibil, de lumină și penumbră din care se naște figurația simbolică prezentă în final. O altă poezie, în care e înscenată o cosmogonie în grilă eliptică e *Rugăciune*. Dumnezeirii i se atribuie culpa „de a fi hotărât singur/ Raportul între bine și rău”, într-un univers în care proporțiile „otrăvurilor, culorilor, parfumurilor” sunt prestabilite, rod al unei predestinări autoritare și, în același timp, arbitrară. Chiar dacă vizionarismul nu este, cum s-a mai observat, o prezență lipsită de echivoc a acestor versuri, totuși, dincolo de „lucrătura” care se străvede dedesubtul imaginilor și atitudinilor lirice, ceea ce mi se pare esențial în legătură cu poezia Anei Blandiana din acest volum e dinamica ascensională a sintaxei poetice, cu accentul semantic și ontic așezat în finalul textului, unde e concentrată, de altfel, semnificația esențială, centrul de greutate al discursului.

Poemul *Animal Planet* traduce aceeași stare de angoasă a eului angrenat într-un univers agresiv și anihilant, marcat de moarte și violență, un mecanism al terorii cotidiene, al spaimei de a fi, în care nici măcar apelul la resorturile religiozității nu mai poate provoca limpezirea spiritului și împăcarea cu sine. Dincolo de retorismul unor aserțiuni care îngreunează uneori accesul la iluminările lirismului, se pot regăsi în aceste poeme viziuni ale candorii și ale solitudinii creatorului care își resimte acut condiția de prizonier al cuvintelor, de captiv al sensurilor, precum în poemul, cu sunet arghezian, *Chihlimbar* („Uitând de lume și uitând de mine./ Simt cum singurătatea mă umple ca o miere/ Curgând în vasul ce i se cuvine/ Pentru c-o soarbe și o cere./ Sacri sunt fagurii din care curge/ Aurul ei pe viața-mi de apoi./ Când limpedea-ți pedeapsă, Demiurge./ Mă înfășoară-n dulcele noroi/ Dar voluptate-i chinul, nu calvar/ Și îmi aduc de mine-aminte/ Ca de o găză prinsă-n chihlimbar./ În cripta luminoasă de cuvinte”).

Foarte expresiv mi se pare poemul *Carnaval*, prin forța de sugestie a imaginilor, prin raportul just dintre spus și nespus, printr-o artă a revelației prin ascundere și a camuflării prin arătare pe care poeta o stăpânește aici pe deplin, ca și în alte poeme, întrupate printr-un fel de caligrafie a transcendenței. Convenționalismul unor imagini sau prezența unor simboluri sau metafore prea explicite sunt contracarate, în această carte de remarcabilă alcătuire, de dramatismul subiacent al versurilor, de opțiunea pentru limpezimea dicțiunii și pentru dozajul just între revelația suprafețelor fenomenale ale lumii și dimensiunile misterului. Între empiric și transcendent, eul poetic trăiește acut sfășierile unei cunoașteri incomplete și ale unei trăiri parțiale a geografiei impalpabile a lumii. Știința arhitecturii textului poetic, de care dispune Ana Blandiana, nu pune în umbră, însă, cum cred unii, disponibilitățile afectiv-simbolice ale textului, racordat mereu fie la întruchipările unei mitologii ascunse a eului, fie la prefigurările expresive ale unei alegorii existențiale cu accent etic. Carte de elevată ținută lirică, *Patria mea A4* vedește, încă o dată, disponibilitățile expresive ale unei poete care, cum sublinia Tudor Cristea „merge, înfruntând orice riscuri, nu pe cărării șerpuite, ci pe calea regală a poeziei”.

Ioan Grama - ipostaze sculpturale de artă monumentală

Frumusețea formelor clasice

Monumentul Foștilor
Deținuți Politici din
Târgu-Mureș

Purtând două din numele sfinților care definesc luna ianuarie: Ioan și Vasile, lună la începutul căreia, în 1958 s-a și născut, sculptorul Grama a urmat cursurile Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca. Expozițiile naționale și internaționale la care a participat, apartenența la U.A.P. din anul 1997 și numeroasele lucrări de for public sau private pe care le-a conceput, îl impun ca pe unul dintre artiștii cu un puternic timbru personal în sfera artelor plastice. (Cora FODOR)

Academicianul Gheorghe Vlăduțescu, doctor honoris causa al Universității „Petru Maior”

Prestigioasă personalitate a filosofiei românești contemporane, dl. Acad. GHEORGHE VLĂDUȚESCU a fost sărbătorit vineri, 15 aprilie 2011, prin decernarea titlului de *doctor honoris causa* al Universității „Petru Maior” din Târgu-Mureș, în cadrul unei frumoase ceremonii desfășurată în Aula Magna, în fața unei numeroase asistențe,

Profesorul univ. dr. Ghe. Vlăduțescu și discipolul său,
lectorul univ. dr. Eugeniu Nistor, după evenimentul festiv.

alcătuită din studenți și cadre didactice ale acestei dinamice citadele târgumureșene de educație și cultură. Manifestările s-au desfășurat conform unui tipic, fiind coordonate de prof. univ. dr. ing. Liviu Marian – rector, cu participarea prof. univ. dr. ing. Vasile Boloș – prorector, prof. univ. dr. Cornel Sigmirean – cancelar general și prof. univ. dr. Iulian Boldea – decan al Facultății de Științe și Litere, care, de altfel, a avut și inițiativa acestei alegeri.

Prezent în mai multe rânduri la Târgu-Mureș, în cadrul edițiilor anuale ale Festivalului Național „Lucian Blaga”, festival de literatură și filosofie fondat de lectorul univ. dr. Eugeniu Nistor (care a susținut, în 2006, o apreciată teză de doctorat sub îndrumarea d-lui Academician – *Conceptul de spațiu mioritic în filosofia lui Lucian Blaga* – ulterior publicată și premiată de Academia Română), dar și la unele conferințe ale Universității „Petru Maior” sau ca laureat al distincției „Fibula de la Suseni”, instituită de Prefectura Județului Mureș –, dl. prof. univ. dr. Ghe. Vlăduțescu a devenit un apropiat al iubitorilor de filosofie din spațiul Mureșului și al Târnavelor; astfel încât, evenimentul de la Universitatea „Petru Maior” nu a făcut altceva decât să pecetluiască un adevăr unanim recunoscut!

Zurinka

de Alina Nelega

A fost odată ca niciodată o țară foarte frumoasă, care se numea Țara Arrom. Acolo domneau împăratul Zoralio și împărăteasa Luludia. Dar vrăjitoarea Jungalia își vânduse inima dracului în schimbul unei oglinzi fermecate. Cu ea vedea tot ce se întâmpla în lume și voia să domnească peste țara Arrom.

Zoralio, care era și el vrăjitor, a descântat Țara Arrom și a făcut-o nevăzută. Doar în vis mai puteau oamenii să ajungă la ea și numai dacă știau să iubească, adică dacă aveau inimă. Iar Jungalia a fugit departe, în Țara Aver, unde și-a găsit adăpost sub patul Prințului Gunjar, care pe loc a și căzut bolnav.

După un timp, Țara Arrom, care era o țară mică, a ajuns neîncăpătoare pentru copiii împăratului Zoralio. Acesta îi iubea la fel pe toți, și pe cei mai mari și pe cei mai mici, și pe cei mai albi, și pe cei mai negri, și pe cei harnici și pe cei leneși – dar cel mai mult o iubea pe Zurinka, fiica lui mai mare. Zurinka era înaltă și subțirică, avea părul cârlionțat, numai inele, ochii strălucitori ca două stele, luminoși și plini de viață, dinții albi ca niște boabe de mărgean și gura roșie ca dragostea adevărată. Era veselă și bună, darnică și blândă.

Mai mult, era cea mai vestită cântăreață și dansatoare din toată Țara Arrom. Și pe deasupra și vrăjitoare.

Într-o dimineață, Zoralio și-a strâns copiii la el și le-a spus:

- Chej bari mure, chave muri, prințesele și prinții mei! Țara Arrom nu vă mai încap, duceți-vă în lume și, după cum vă trage inima și felul, croiți-vă un rost. Răspânziți-vă și fiți de folos oamenilor, umpleți pământul cu darurile voastre, fiți buni, veseli, iubiți viața și bucurați-vă de ea! Iar dacă veți fi vreodată la ananghie și nu veți avea adăpost, culcați-vă pe pământ, visați și ne vom revedea! Dar să știți că, odată ce veți intra din nou în Țara Arrom, nu veți mai putea ieși decât purtați de dragostea adevărată, peste curcubeu!

Așa s-au răspândit în lume copiii lui Zoralio și ai Luludiei. Cei care iubeau argintul, conduși de Rupî și cei care iubeau aurul, sub mâna lui Sumnakal, s-au făcut argintari și aurari. Alții, care iubeau focul și culorile lui aprinse, s-au alăturat lui Carros, căldărarul și au hrănit lumea din ceauzele lor. Cei care iubeau libertatea, pădurile răcoroase și câmpiile întinse l-au ales șef pe Grastinel și s-au făcut geambași și cărași, iar cei care nu știau decât să se bucure de viață au început să colinde cetățile, să se așeze la marginea lor și să distreze oamenii cu dansuri și cântece. Cu ei s-a dus și Zurinka, cea mai iubită fiică a împăratului Zoralio.

Între timp, în Țara Aver, Prințul Gunjar se stinge cu repeziciune, căci Jungalia, ascunsă sub patul lui, îl chinuia în fiecare noapte. Intra în visele lui, îl biciuia și-l zgăria, încercând să-l facă să găsească drumul către Țara Arrom. Dar nu reușea, fiindcă Prințul nu cunoscuse dragostea. Când au ajuns acolo, fiii și fiicele lui Zoralio, împreună cu Zurinka, s-au așezat la marginea cetății, și-au întins corturile și căruțele, au făcut focul și au început să petreacă.

De la fereastra lui, Gunjar auzea muzica tribului Arrom și simțea că inima îi bate mai tare și îl cuprinde o dorință misterioasă, pe care n-o mai simțise niciodată. Prințul s-a învelit în cea mai neagră mantie a lui și a ieșit la marginea cetății. Ascuns după copaci, încercând să vadă mai bine petrecerea, a căzut peste o tufă de urzici și a scos un strigăt puternic. Pe dată muzicanții l-au înconjurat și au scos cuțitele la el.

- Nu-l omorâți! a strigat Zurinka, vreau să-i văd fața! Ce făceai aici? a întreat ea, scurt.

- Încercam să dansez pe muzica voastră, a spus Prințul, rușinat că fusese prins ca un hoț de rând.

- Da? a râs Zurinka. Ia danseză atunci, să te vedem! Iar voi - s-a răsucit ea către muzicanți - cântați!

Gunjar a făcut niște pași de dans dar Zurinka s-a apropiat de el și i-a spus:

- Nu așa. Ține spatele drept. Uite-așa!

El a început atunci să danseze privind-o iar ea, la rândul ei, nu-și mai putea dezlipi ochii de la prinț.

Au petrecut așa până în zori dar chiar înainte de răsăritul soarelui s-a stărnit un vânt puternic. Era Jungalia, care prinsese de veste că Prințul nu mai era în pat. Muzicanții s-au risipit iar Zurinka și Gunjar s-au prins de mână și au fugit în pădure, într-o poiană unde pășteau caii lui Grastinel și au încălecat pe Balval, cel mai iute cal.

Urmăriți de Jungalia, au ajuns la Carros, unde au primit în dar un cean de aramă. Zurinka l-a aruncat în spate și s-a făcut un lac cu apă neagră. Vrăjitoarea a înotat după ei, ținând cu grijă oglinda la piept.

Au ajuns apoi la Rupî. El le-a dat un pieptene de argint. Zurinka l-a aruncat în spate și s-a făcut o pădure de țepi înalți până la cer. Jungalia a trecut prin ei rupându-și carnea de pe oase. A rămas din ea doar un schelet care ținea oglinda strâns la piept.

Nemaiavând unde să fugă, Zurinka și Gunjar s-au culcat în iarba înaltă și au adormit, căci Gunjar găsise dragostea și, împreună cu Zurinka, visând, pătrundeau în țara Arrom și se întâlneau cu împăratul Zoralio și împărăteasa Luludia. Jungalia, care vedea în oglinda ei fermecată tot ce se întâmpla, s-a bucurat nespuse și a intrat răzând și chiuind în visul tânărului prinț Gunjar. S-a arătat în fața lui Zoralio sub forma unui drac cu ochii numai flăcări și s-a năpustit asupra lui.

A urmat o luptă pe viață și pe moarte. Jungalia ardea tot ce îi stătea în cale dar Zoralio a făcut un semn și s-a pornit ploaia. Jungalia a înălțat un vâl de ceață și a făcut noapte peste tot în Țara Arrom dar Zoralio a apărut călare pe cornul lunii și a împrăștiat ceața. Atunci Jungalia s-a transformat în împăratul Zoralio, în așa fel încât nimeni nu putea spune care e cel adevărat dintre ei. Dar pentru asta a trebuit să lase o clipă din mână oglinda fermecată. Zoralio cel adevărat a luat oglinda, a închis-o pe Jungalia în ea și a aruncat-o în fundul cerului, închizând-o într-un curcubeu. Și azi, când e ploaie sau ceață, o mai putem zări pe Jungalia zbatându-se, dar nu mai poate face rău nimănui, fiindcă nu mai are nici o putere.

Fericiți, Zurinka și Gunjar au plecat înapoi în lumea oamenilor, pășind pe curcubeu, fiindcă erau conduși de dragostea adevărată. Iar despre Țara Arrom se mai aude din când în când ca de o țară minunată, cu munți înalți și ape adânci, acoperită de un curcubeu luminos peste care domnesc un mare împărat vrăjitor și o preafrumoasă împărăteasă: Zoralio și iubita sa, Luludia.

Amintiri dintr-o vacanță de iarnă

- fragment -

de Carmen Moldovan

I

Plec din timp. Am timp destul să colind bisericile și mănăstirile, stau două săptămâni, în timpul vacanței de iarnă, deci e timp și de distracție, dar e timp și de sărbători, de cele sufletești, de spirit, de aplecarea noastră, a fiecăruia dintre noi, spre Dumnezeu și spre cele sfinte.

Întotdeauna când merg în Sinaia, fie că stau o jumătate de zi, fie că stau o zi, două sau o săptămână sau două, nu se poate să nu merg la mănăstirea din Sinaia. Este un loc pe care nu numai că nu îl evit niciodată, dimpotrivă, merg cu mare drag, îl caut, consider că dacă aș merge în Sinaia fără a vizita mănăstirea, nu aș fi împăcată cu mine însămi.

În consecință, în a treia zi de "mas" pe Valea Prahovei, merg la Sinaia. O revăd cu bucurie, este o stațiune a opulenței, a bogăției, deși dacă nu stai să te uiți cu atenție la

hainele oamenilor care trec pe lângă tine, la mașinile de (ultra)lux care populează Valea Prahovei în clipele de mare sărbătoare, la hotelurile de lux, la magazinele de firmă (mare), toate ți se par normale, dar parcă desprinde din vis, din visele noastre cele mai frumoase, totul e atât de frumos, atât de atrăgător, cu atât de mult bun gust împodobit, încât ți se pare că trăiești într-un basm. Revenind cu picioarele pe pământ, există locuri de cazare pentru toate buzunarele, se poate bucura oricine dorește de basmele care se înfăptuiesc în mințile oamenilor și care devin realitate trăind câteva zile pe aceste tărâmuri.

II

Urc scările care fac legătura dintre gara din Sinaia și oraș, mă gândesc întotdeauna la istoria nu prea îndepărtată a țării, la regi, la asasinarea primului-ministru al vremurilor regale, sunt foarte romantice acele scări, eu întotdeauna parcă urc ca într-un ritual scările, le urc, parcă, asemenea lui Argezi, care spune în poezia "Testament", despre scările metaforice ale științei, ale cărții, urcate de bătrânii lui "pe brânci", de multe ori de când sunt în această vacanță m-am gândit la versurile din "Testamentul" spiritual al lui Argezi și mi se pare că le putem adresa tuturor elevilor noștri, generațiilor de elevi pe care i-am învățat.

Deci, urc cu mare emfază scările, cu un ritual anume, nu le urc prea des, astă-vară le-am urcat ultima dată, cu atât mai mult mă simt specială când urc aceste scări, nu știu dacă mai are cineva această stare, dar eu urc parcă scările istoriei, scările istoriei țării, din vechime, sunt scrise pagini de istorie pe aceste scări, acum e iarnă, încă zăpada e foarte mare, urc greu, zăbovesc cât mai mult urcând, nu îmi place nimic mai mult urcându-le, îmi aduc aminte când am mai urcat aceste scări, singură sau cu altcineva, cu apropiați, cu prieteni sau cu elevi, profesori (de când eram mică elevă), etc. Cum spun, merg încet, îmi pregătisem de acasă de băut într-o mică sticlă, nu avusesem timp să savurez, savurez cât mai mult, îmi îngheață mâna pe sticlă, dar nu e nimic, nu îmi mai pasă de frigul de afară când simt o bucurie interioară atât de mare, urcând scările istoriei țării.

III

Ajung sus, privesc în jos, mi se pare frumos, de obicei e un drum foarte greu și abrupt, scările sunt foarte greu de urcat. Văd în față partea din dreapta a Parcului Dimitrie Ghica, un parc pe care l-am iubit întotdeauna. Acum e plin de zăpadă, nu sunt atât de mulți trecători, nu se prea poate sta așezat pe o bancă, e zăpadă, dar mai sunt trecători, asemenea mie, care iubesc parcul și adoră să se plimbe, văd părinți sau bunici cu copii cu săniuțe, nu prea sunt condiții pentru săniat, dar totuși... Tiroliana stă fără a fi folosită, astă-vară erau cozi mari la tiroliană, patinoarul este puțin populat, dar e destul de devreme, de abia 10 dimineața și e vacanță, copiii dorm mai mult... Merge muzica la restaurantul din apropierea patinoarului și a tirolianei, o muzică de calitate, mă gândesc să mă așez și să sun, să îmi exprim bucuria că sunt în parcul Dimitrie Ghica. Dar lumea are propriile ei probleme, nu prea are chef de efuziunile mele sentimentale, sunt aproape plățile, trebuie plătit telefonul, banca, etc. Nu pot decât să fiu de acord, dar rămân încântată în interior, merg mai departe, văd lacul pe care astă-vară pluteau nenumărate răuște de jucărie, erau mulți copii, părinți, bunici, erau diverse jocuri.

Mă plimb plină de încântare, o încântare care nu mă părăsește, poposesc pe malul lacului din centrul parcului, un lac unde astă-vară era greu să găsești un loc pe o bancă, precum și îți era greu să te plimbi, din cauza copiilor și a părinților, bunicilor, care găseau încântător să meargă, unii, cu mici mașini închiriate, alții să îi supravegheze și să discute cu alți părinți sau bunici asemenea lor, despre copii, despre posibilitățile de distracție sau despre educația copiilor lor.

Nu este multă lume, mă bucur de singurătate, savurez oarecum această singurătate, mă bucur de privilegii, sunt încântată din nou să mă uit la telefonul mobil unde mai păstrez fotografiile de astă-vară cu parcul, una dintre ele a stat multă vreme ca imagine de fundal, o imagine ca în cele mai frumoase stampe.

Vara trecută am vizitat Casinoul, în sălile de jos erau expoziții de pictură pe care le-am admirat îndelung, am vorbit și cu pictorul uneia dintre expoziții, l-am văzut pictând, am stat puțin de vorbă, am fost deosebit de încântată, știam că este unul dintre cei mai importanți pictori contemporani, am cumpărat câteva albume de pictură, mi-aș fi dorit enorm să am bani să cumpăr câteva picturi, se asemănau mult cu interiorul apartamentului meu, designul, culorile erau asemănătoare, dar prețurile erau foarte mari, deci inaccesibile, câteva dintre picturile pictorului Augustin Costinescu le cumpăraseră cu câteva zile înainte fostul prim-ministru al României, precum și semnătura câtorva mari demnitari, ca șeful statului Traian Băsescu stăteau înscrise în cartea de aur a pictorului, am lăsat și eu înscrise acolo câteva impresii asupra expoziției, umile cuvinte, comparativ cu admirația pe care o purtam pictorului.

Alături de expoziția de pictură a pictorului Augustin Costinescu am văzut expoziția de pictură a actorului Ștefan Sileanu, m-au încântat prin prezența permanentă a mării, simboluri ale mării, marea în diverse ipostaze, apa, Veneția, vapoarele, autoportret, bărci, peisaje în care distingeam o acuitate foarte mare a privirii, penelul pictorului sesiza nuanțe care păreau imperceptibile pentru un privitor obișnuit. Pe actorul Ștefan Sileanu îl cunoșteam de când eram copilă, îl văzusem jucând, eram deosebit de încântată văzându-i picturile, nu știam această latură a talentului său.

Acum este iarnă, băncile pline de zăpadă mă duc cu gândul la vara strălucitoare, zăpada strălucește și acum, dar în singurătatea parcului mă găsesc eu singură și câteva perechi de tineri, localnici poate, care nu fac pregătiri pentru sărbători, sau vizitatori care doresc să se îmbete de aerul puternic de munte, precum și de frumusețea parcului care strălucește sub puterea albului zăpezii. Un băiat ghidus, educat, care îmi zâmbește simpatic, vrea să mă calce cu sania, aleile sunt înguste, părțile sunt departe și el, împreună cu bunicul lui, care era în urma lui, poate că doresc să fure ceva din armonia parcului, precum și să mimeze alunecatul saniei pe aleile parcului, nu este prea abruptă zona și aproape că trebuie să împingă sania pentru a aluneca. Este o mică idilă care mă încântă, prezența acestui băiat simpatic care îmi zâmbește, mă face să mă bucur și să mă gândesc că sunt în vacanță, iarna e frumoasă și zăpada nu face decât să strălucească pentru mine, pentru a mă simți eu bine și pentru a avea sentimente nobile de frumusețe și de armonie.

Micul parc din fața Casinoului m-a încântat dintotdeauna, aleile mici, oarecum împrăștiate, m-au făcut să mă simt întotdeauna ca în interiorul unui labirint.

Înainte de a merge spre baza Casinoului, unde văd aceeași prezentare a expoziției de pictură din vară, reluată acum, în vacanța de iarnă. Mă bucur, sper să o revăd, îmi făcuse o impresie cu totul deosebită, sper într-un colț ascuns al sufletului că îl voi revedea și pe pictor. Încercând ușa, o găsesc închisă, deși era program. Dezamăgirea mea e foarte mare. Mai aștept puțin, dar mă gândesc că, poate, custodele este undeva în apropiere, iar eu, neavând timp să rămân prea mult, plec mai departe, cu o dezamăgire uriașă. Când dorești să revezi ceva ce ți-a creat o impresie deosebită, e posibil, însă un lucru în aparență fără importanță nu face decât să îți împiedice dorința să se realizeze, simți o dezamăgire uriașă.

(textul complet poate fi citit pe www.litart.ro)

Teodor Borz - un optzecist discret

... Există, aşadar, în poezia lui Teodor Borz un spaţiu de manevră care îngăduie prezenţa coincidentă a fervorii şi caricaturii, a autenticităţii şi a simulaţiei, a notaţiei şi a evaziunii, toate jucate într-o reverie răstălmăcită. Atitudinea poetică stăruie permanent pe acest tip de dublete şi pe combinarea lor contrastivă, ceea ce îl califică suficient chiar şi pentru postmodernism, nu numai pentru un „modernism plurivalent”. Dar fondul de autenticitate ţine, cu siguranţă, de patos, şi doar disimularea acestuia produce verva procedurală şi atitudinală. Execuţia textuală are întotdeauna grijă să coboare cu o terţă starea pre-textuală. Din această cauză se şi adună în poeme acel zăcămint de nostalgie, căci limba candidă a poetului ar fi chiar cea a patosului. Problema lui Teodor Borz nu e să-şi găsească substanţa, ci s-o ambaleze cât mai convenabil pentru aceste vremuri, poetic, sceptice. Dar cum ambalajul e, în postmodernism, substanţa, şi Teodor Borz e nevoit să profeseze clandestinitatea registrelor de profunzime.

Metoda cea mai sigură e de a-şi supraexpune „desuetudinea” nostalgiilor şi de a ascunde indicele de fervenţă sub o dicţiune ludică. E modul lui Borz de a face contrabandă cu tînjelile romantice şi cu conceptul vizionar şi sacrificial al poemului. (Al. CISTELECAN)

Saavedra

Ci Rosinante nu mai paşte iarba
acestui cenuşiu, ciudat pământ.
A-nnebunit şi el precum stăpânul,
brav luptător cu morile de vânt

şi s-au suit la ceruri, prea sătui
de oameni, dulcinee şi hangii.
Să-şi piardă iar o mână la Lepanto,
s-adune biruri pentru lefegii,

să facă pe milogul şi să uite
că a fost sclav eliberat din moarte.
Dar poate Dumnezeu s-a îndurat
şi i-a făcut un cer al lui, aparte.

O cred nebună

Spunea:
Ne-am cunoscut demult
în altă viaţă
adunam împreună cadavrele
celor căzuţi pe câmpul de luptă.

Şoptea:
eu eram vântul din sud
tu erai vântul din nord
şi viaţă dădeam
celor căzuţi pe câmpul de luptă.

Ne-am cunoscut, da
ne-am cunoscut
în altă
în cu totul altă viaţă.

Şi toţi o credeau nebună.
Eu nu, pentru că eu
o cunoşteam atunci
când zburam împreună
peste cei care rîd
şi cadavre erau
pe câmpul de luptă.

De-ar fi așa

Bucuria lui îmi umple sufletul
şi tristeţea lui
o absoarbe pe-a mea.
Mă simt curat
ca un trandafir alb
în care a poposit liniştea.

Sunt
tot mai departe de mine
şi tot mai departe de gând.

De dragoste

Eşti un biet slujitor
al divinităţilor.
Sunt multe şi însemnate
divinităţile altora.

Olimpul şi Mecca şi Crucea
sunt la locul lor.
Şi Copernic şi Calea laptelui.

Bucura-te că eşti iubită
de cel mai umil
dintre atei, Zeiţă.

Pe valuri

Luna e în scădere
deplină
e privirea ta risipită
peste toate.

Luna e în scădere
deplin
e trupul tău adunând
facerea lumii
şi apusul ei.

Deplină e umbra plopilor
lunecând până unde
atinge lacul.
Luna e-n scădere.

Şi barca noastră
petrecându-se-n unde.

La margine

Vacarm de vise şi de viermi
şi zeei lipseau din coşmar.
Erau ocupaţi cu Troia
cu Enea şi Anchise
cu Ulise pe care
îl uitaseră pe grele valuri.

Vacarm era în cafeneaua goală
şi Bacovia
îşi scuipa plămâni
uitat de zei pe grele valuri.

Şi eu la marginea pădurii
vacarm de frunze şi de vânt
uitat de zei pe grele valuri
îi căutam
crezând că sunt.

Ce arc sublim

Ce arc sublim făcuse cavalerul
din arcada sprâncenei ei
şi ce săgeată
din ţipătul irisului ei.

Numai că noaptea
cuprinse câmpul de bătălie
şi se aşternu cearşaful alb
de doliu
şi cerul cu corbi.

(Despre tăcere
doar oasele mai vorbeau.
Şi totul părea banal
în ochii privitorului.)

Ce arc sublim făcuse cavalerul.

Ce pânză

Ce lanţ subtil te leagă de lumină
şi poate e
mai subţire ca lumina ei.

Ce pânză de păianjen te anină
ce gând în care poate eşti.

Iluzie

Era o dimineaţă la răspântia vieţii.
Aşa credea regizorul
că trebuie să iasă imaginea.
Filmări şi recuzite şi actorii
şi cărările reale şi proiectate
şi scâncete şi surle.
Şi prima iubire.
Secunde care trec violene.
Când totul era pregătit
o lună ciobită rătăcea pe cer
lătrată de câini obosiţi.

Amarnic de mult regizorul sperase
să filmeze
o dimineaţă la răspântia vieţii.

Libertatea din căruţă

Ploioasă seară şi cu vânt pustiu.
Să ai un coviltir şi-atât.
Tot ceru-ncape sub un coviltir.

Oştiri întregi au brăzdat istoria
sub aspre arcade
de coviltire.

Sunt doi corturari cu pruncul.
Un cal în care dau pe rînd
cu biciul.
„Dubito ergo cogito”.
Şi iar dau cu biciul.

Se duc şi pier
într-o seară ploioasă
şi-ntr-un cuvânt pustiu.

Numai tu

Cumplită zi.
Adică împlinită.
Fie ca ziua aceasta
să o vezi numai tu.

Să dispară subit
din ochii altora.

Cumplită zi în care
să exişti doar tu.

Nici un calendar
nu o va consemna
nici ochii tăi
nici pieirea mea.

Corespondenţă

Viteza gândului
Nu cunoaşte distanţa
totuşi
trimite-mi ochii tăi
şi surâsul subţire.
Trimite-mi-te.

Altfel
numai un gând descârnat
lângă mine.
Viteza gândului
otrovă şi deşertăciune.

Umbre

Despre tăul în care
un copil s-a înecat cândva
pierzând gloria de a fi împuşcat
în al doilea război mondial.

Ciudată noapte.
Din tău se ridicau
umbrele celor demult înecaţi.
Raza de lună
abia le atingea
şi se afunda în apa tăcută.

Vântul şuiera dinspre munte
şi aducea vaietele animalelor
ucise demult.

Ciudată, neiertătoare noaptea
sfâşiată de raza ce era
doar umbra unei raze de cândva.

Măsura tuturor

Bătrânul înţelept
mă jupui de viu
îmi arse trupul
şi-l făcu cenuşă.

Apoi scrijeli apăsate
cu sânge
pe pielea mea:
Omul e măsura tuturor lucrurilor
ale celor ce sunt
şi ale celor ce nu sunt...

Şi risipi cenuşa-n patru vânturi
şi-acoperi cu pielea
casa mea pustie.

Înainte vreme

În locul acestei gări în ruină
era înainte o gară frumoasă cu bufet
cu săli de aşteptare cu trenuri.
Înainte ei cu mult
acolo luptaseră pecenegii
cu ariergarda cumană.
Osemintele lor dedesubt.

Înainte de asta
pe acolo
şerpuia un pârâu în care
pescuiau oameni din neolitic
şi înainte vreme
călcau pe-acolo zei desculţi.

Cu mult înainte
o rază cosmică
le făcea toate astea
izvorând din ochiul acesta.

Doar el

Poemul acesta
nevăzut
şi necitit de cineva
în singurătatea lui
(a ta)
e o durere
de care nu suferă nimeni

ELOGIU FILOSOFULUI GHEORGHE VLĂDUȚESCU

de Eugeniu NISTOR

Într-o carte apărută în urmă cu un deceniu, intitulată *Spirit și istorie*, care îi era dedicată exclusiv, binecunoscutul profesor universitar Gheorghe Vlăduțescu, membru titular al Academiei Române, se confesează într-o tonalitate de „hronic” al vârstelor și vremurilor, așternând în litere senine cele mai semnificative momente și episoade autobiografice. Așa aflăm că domnia sa s-a născut la 8 septembrie 1937, „în satul pe care, pe atunci, cu toate cele de trebuință în ordine administrativă, se numea simplu, cum a și rămas în sufletul meu, Cărbunești (Cărbunești Gorjului)... sat cu țărani și structuri și mentaluri țărănești, unul din cele mai conservatoare etnologic...” (*Spirit și istorie*, p. 6). Evocări nostalgice, expresii și metafore captivante, narațiune limpede – toate acestea vin să confirme, încă o dată, vocația unui povestitor al cărui gând se reîntoarce mereu în timp, la așezarea „ce se termina în pădure”, o veritabilă *axis mundi*, în preajma căreia gravitau cețurile fragede ale copilăriei, care se vor ridica treptat-treptat, făcând loc altora, mai tulburi și mai neliniștite. „În 1951, intram la liceul de «băieți» nr. 2. Statuia lui Tudor din fața liceului mai privea către acesta, deși liceul trebuia să întoarcă spatele eroului...” (*Op. cit.*, p. 7). De ce? Nici nu ar mai fi cazul să ne întrebăm: pentru că sub zodia proletcultistă se ridicau (?) sau mai curând *erau ridicați* alți „eroi”. Viață, tinerețe, întâmplări – alunecând în chip firesc sub vălul nostalgic al prozei confesive, pun în valoare incontestabilele valențe artistice ale unui scriitor autentic, care își rememorează cumpănit propria existență și aceasta fără a abdică din sfera realului, fără a cădea în romanțiozități ieftine, cum adesea se întâmplă în acest gen de scrieri. Astfel, de un realism „crud dar și amar” (am putea spune) este secvența relatând despre masa brâncușiană, întâmplată în aceeași epocă a prefacerilor de tot felul, din chiar miezul „evului mediu” stalinist, pe care o și decupăm aici: „Într-o seară sau noapte, în fine, nu faptul interesează, câțiva elevi de la «Tudor» au violat o fată, lucrătoare, dacă îmi mai aduc aminte, pe la Sadu, nu departe de Tirgu Jiu. După ispravă, au întins-o (ierțe-mi-se) ginecologic pe «Masa»... lui Brâncuși, și scriind ceva, ca îndemn pentru alții... Descoperiți, infamii, se convoacă dis de dimineață careul, în curtea interioară a școlii, teribilul «careu» care începuse deja să înspăimânte. Scoși din «rând» cei trei sau patru sunt «înferiați» de director cam astfel: acești (câți vor fi fost), (probabil) derbedei (le-a zis) s-au găsit să profaneze aceste zile de doliu mare pentru omenirea întreagă etc. etc. Murise Stalin! Nimic din ticăloșia faptei lor, totuși bațjocuriseră cumplit o biata de ea, și mai și pângăriseră și Masa lui Brâncuși. Dar ce era un om, ce era o operă, pe lângă moartea lui Stalin? Acestea erau însă vremurile...” (*Ibidem*, p. 8).

Lecturile tinereții, cărțile arse în stradă în sălbaticele vâlvătăi ale noii ideologii, dascălii din liceu – unii dintre aceștia fiind portrețiați admirabil, surprinși în chiar acele împrejurări care îi transferă în postură de „personaje” (precum profesorul Gheorghe Gâță, poreclit „popa Gâță”) –, evocarea părinților, responsabili „de singura boală, aceea a cititului” (*Idem*, p. 13) –, sunt alte secvențe ale acestor mărturisiri. Student la Medicină Veterinară, tânărul Vlăduțescu se retrage din facultate cu intenția de a se înscrie la secția de Teorie, istorie literară și folclor a Filologiei bucureștene. Ajunge la Filosofie printr-un joc al destinului (secția filologică amintită se desființează) și astfel face înaltă carieră universitară parcurgând toate treptele pedagogice (preparator din 1962, conferențiar din 1978, profesor universitar din 1990), în cadrul catedrei de *istoria filosofiei*,

devenită apoi de *istoria filosofiei și filosofia culturii*, pe care o onorează și în prezent.

Profesor în „vechea facultate de filosofie”, care și-a dat demnitatea, în ciuda vremurilor vitrege care au băntuit pe la noi, dl. Vlăduțescu îi evocă aici pe câțiva dintre iluștrii dascăli ai domniei sale, cei care au făcut ca filosofia să rămână ceea ce este (adică iubire de înțelepciune), amintindu-i pe: Ion Banu, Corneliu Sabin, Alexandru Boboc, Ion Ianoși, Radu Stoichiță..., cu unii devenind apoi coleg. Deși pentru o scurtă perioadă (1990-1994) dl. profesor a ocupat și funcția de secretar de Stat la Culte, și apoi (între 2002-2006) cea de vicepreședinte al Academiei Române, nici chiar atunci nu și-a întrerupt cursurile la facultate, „nășind” astfel aproape 50 de promoții de studenți ai Filosofiei bucureștene.

Ca teoretician în domeniul istoriei filosofiei, dl. Vlăduțescu se declară hotărât împotriva simplelor narațiuni de istorie a filosofiei, a povestirii fără noimă, a *înșiruirilor* de filosofi, curente și filosofii – fără ca „înfruntătorii” acestora să ia în considerare cele „trei mari structuri: aporetica, ontologia și metafizica”, care funcționează „ca niște reguli ale metodei de a ne conduce bine mintea în hermeneutica aplicată istoriei” (*Idem*, p. 20). Și aceasta tocmai pentru că *gândirea istoricului* trebuie să străbată și „spațiul gol” dintre capitole (dintre reprezentanții gândirii, individualității, școli curente filosofice), care altminteri rămân în suspensie, fără puțința comunicării, ceea ce ar presupune imediat imposibilitatea existenței, sub aceeași cupolă, a *unei filosofii* (unitară, totuși, chiar dacă înțelegem aceasta doar în latura ei formală). E aici o relație de convergență cu Hegel: pornind de la ideea că rațiunea stăpânește lumea și că, prin urmare, și istoria umanității, în ansamblul ei, are o desfășurare pe deplin rațională, concluzia silogistică la această „presupoziție” ar fi că filosofia însăși, ca istorie a gândirii, trebuie abordată astfel, adică gândită. Și aceasta în ciuda riscului că filosofia propulsează idei proprii iar, în istorie, ar trebui să fie fidelă „datului și finanțării”, care îi alcătuiește postamentul, pe când viziunea filosofică exercită o „acțiune” diformatoare (prin ideile sale) asupra evenimentelor istorice, deja consumate în timpul real, modelând istoria, reconstituind-o, speculativ, desigur! (*Prelegeri de filosofie a istoriei*, p. 12). Dar pe aceeași direcție de studiu se situează și „aporiile înțelegerii” ale lui Paul Ricoeur, vizavi de istoria filosofiei, luată o dată ca unitate, ca sistem al filosofiei însăși căci „Ansamblul filosofilor n-ar forma la limită decât o singură filosofie (...) polarizată în modelul hegelian” (*Istorie și adevăr*, p. 76), care presupune acceptarea secvențialității pe măsura parcurgerii, a doua oară însă, de a ieși de sub tutela sistemului și de a înțelege „de fiecare dată o filosofie singulară” (*Op. cit.*, p. 77), suficientă sieși, care însumează judecăți, raționamente, concepte – sub un anumit (convenabil) unghi.

Înțelegând trecutul ca „perspectivă a viitorului” (într-un fel pleonastic spus), unul dintre cei mai de seamă filosofi ai veacului XX, germanul (emigrat în SUA) Ernst Cassirer vorbește, într-o binecunoscută lucrare a sa, despre o viziune bipolară asupra lumii, a celui care se implică în judecarea istoriei „... istoricul trebuie să-și aleagă punctul de plecare. Și nu-l poate găsi decât în timpul în care trăiește. El nu poate trece dincolo de condițiile experienței sale prezente. Cunoașterea istorică este răspunsul la întrebări definitive, un răspuns care trebuie să fie dat de către trecut; dar întrebările însele sunt puse și dictate de către prezent – de către interesele noastre intelectuale prezente și de către trebuințele noastre morale și sociale prezente” (*Eseu*

despre om..., p. 248). Cu alte cuvinte, rămânem mereu în robia prezentului, mintea noastră fiind captivată de ceea ce s-ar numi prezentul continuu!

Osteneala acestor cercetări întreprinse pe terenul istoriei filosofice s-a dovedit a fi fructuoasă pentru dl. profesor, domnia sa publicând (individual) peste 30 de cărți. Luate în ordine apariției, acestea sunt: *Personalismul francez* (1971), *Etica lui Epicur* (1972), *Filosofia neotomistă în Franța* (1973), *Ereziile evului mediu creștin* (1973), *Introducere în istoria filosofiei medievale* (1973), *Experiență și inducție la Aristotel* (1974), *Filosofia legendelor cosmogonice românești* (1982, reeditare, 1998), *Modernitatea ontologiei aristotelice* (1983, reeditare 1997), *Filosofia în Grecia veche* (1984), *Deschideri către o posibilă ontologie* (1987), *O istorie a ideilor filosofice* (1990), *Filosofia în Roma veche* (1991), *Filosofia primelor secole creștine* (1995), *Cei doi Socrate* (1996), *Buflăna Minervei* (1996), *Ontologie și metafizică la greci. Presocraticii* (1998), *Cum mureau filosofii în Grecia veche* (2000), *Caiete de istoria filosofiei și filosofia culturii* (2001), *Cei doi Socrate* (2001), *O enciclopedie a filosofiei grecești* (2001), *Thales din Milet* (2001), *Neconvențional, despre filosofia românească* (2002), *Filosofie și politică: 1957-1962* (2003), *Pentru ce istoria filosofiei?* (2003), *Istoria filosofiei în texte alese* (2004), *Teologie și metafizică în cultura evului mediu* (2005), *Metafizică și hermeneutică* (2010), *Interferențe* (2011). Dacă mai trecem în revistă și edițiile îngrijite (Aram M. Frenkian – *Scrieri filosofice*, 1988; N. Bagdasar – *Scrieri*, 1988; G. Pico della Mirandola – *Raționamente sau 900 de teze despre demnitatea omului* (1991); *Filosofia spaniolă în texte*, 1991; P. P. Negulescu – *Polemice*, 1992) și traduceri în românește, din latină și greacă (Bonaventura – *Itinerariul minții lui Dumnezeu*, 1994; Anselm – *Proslogion*, 1997; Aristotel – *Metafizica A-E*, 1998) – vom aprecia o muncă impresionantă, desfășurată (presupunem) cu o pasiune mistuitoare.

BIBLIOGRAFIE:

X X X – *Spirit și istorie, volum omagial Gheorghe Vlăduțescu*, Ed. All, București, 1999
G.W.F. Hegel – *Prelegeri de filosofie a istoriei*, Ed. Humanitas, București, 1997
Paul Ricoeur – *Istorie și adevăr*, București, Ed. Anastasia, 1996
Ernst Casirer – *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*, Ed. Humanitas, București, 1994.
Gheorghe Vlăduțescu – *Metafizică și hermeneutică*, Ed. Aius, Craiova, 2010.

„Presă română între mitologizare și recuperare critică”

- interviu realizat de Angela Măgherușan Precup cu președintele ARIP, prof. univ. dr. Ilie Rad

Peste o sută de cercetători ai istoriei presei s-au întâlnit între 14-15 aprilie 2011 la Constanța, pentru a participa la lucrările celui de al IV-lea Congres Național de Istoria Presei. Evenimentul a fost organizat de Asociația Română de Istoria Presei (ARIP) în colaborare cu Universitatea OVIDIUS din Constanța, sub genericul „Presă română între mitologizare și recuperare critică”. Într-un interviu acordat Angelei Măgherușan Precup, care a dus LITART la lucrările Congresului, președintele ARIP, prof. univ. dr. Ilie Rad, a sintetizat rezultatele manifestării.

Angela Măgherușan Precup: Pornind de la tema Congresului din acest an, ce trebuie demitizat în privința presei interbelice?

Ilie Rad: În general, despre presa interbelică, și despre societatea interbelică, se spune că a reprezentat o culme. Dacă analizăm în profunzime cele două decenii de libertate, de democrație, dintre primul și al doilea război mondial, o să vedem că situația nu este chiar așa pentru că au fost și foarte multe derapaje, abateri, probleme sociale, economice, politice. Presa sigur, a reflectat aceste transformări ale societății. Deci din presa aceea ideală, expresie a libertății cum este prezentată în foarte multe manuale, numeroase comunicări prezentate la congresul nostru au încercat să arate adevărata față a presei de atunci: presa extremistă, fie că a fost vorba de presa de stânga sau presa de dreapta, presa care a dezinformat, presa tabloidă, presa centrată pe scandaluri politice etc. Cred că în parte, obiectivul congresului nostru a fost atins, inclusiv prin numeroase studii care chiar dacă nu au avut acest accent de demitizare a presei interbelice, totuși, studiile fiind concentrate pe această perioadă, au putut scoate la lumină fațete necunoscute sau incomplete ale presei din perioada respectivă.

A.M.P.: Care au fost câștigurile Congresului de anul acesta față de edițiile anterioare?

I.R.: Cu bucurie vă spun că acțiunile congreselor noastre sunt într-un vădit progres. Dacă la primul congres am avut 37 de participanți, acum au fost peste o sută, cam 115. Al doilea câștig este că la fiecare congres, începând de anul trecut, ne-am propus să invităm o personalitate marcantă a culturii

române contemporane pentru a ține conferința inaugurală. Anul trecut a fost Domnul Eugen Simion, fost președinte al Academiei Române, anul acesta Domnul Marius Sala, vicepreședinte al Academiei Române, anul viitor dacă vom ține congresul la Chișinău va fi probabil Domnul Mihai Cimpoi, și așa mai departe. Cred deci că această idee de a invita o personalitate conferă prestanță, prestigiu, fiecărui congres. De asemenea, o altă idee ar fi că și la acest congres am putut impune o anumită temă de cercetare și cred că este un câștig pentru că ajută la intrarea studiilor în circuitul științific național și de ce nu, internațional. În sfârșit, vrem să mai facem un pas, pe care l-am făcut și în cei trei ani anteriori, acela de a tipări un volum al congresului. În plus, o parte din studii vor fi publicate în Revista Română de Istoria Presei.

A.M.P.: Așadar, ne revedem anul viitor la Chișinău?

I.R.: Da, avem această ofertă din partea Universității de Stat din Moldova, de a găzdui cel de al cincilea congres de istoria presei la Chișinău, ceea ce are și o semnificație simbolică în plan politic, pentru că în condițiile de azi, când sunt atâtea probleme politice între cele două state, acest congres organizat acolo va demonstra unitatea presei românești de o parte și de alta a Prutului. Sper să fie un congres reușit la care vă invit de acum.

Frumusețea formelor clasice

de Cora FODOR

Prin relația naturală a sculptorului Ioan Grama cu materia și forma, dar îndeosebi prin perceperea artei ca pe-o evadare din cotidianul monoton, alegerea sa poate fi asociată mai degrabă unei gândiri pragmatice, asociind remarcabil intențiile artistice cu cele materiale. Preferând texturile consacrate, îndeosebi bronzul, sculptorul Ioan Grama își propune prin lucrările sale, crearea unor ipostaze sculpturale clasicizante de artă monumentală, cu lungă durabilitate în timp.

Autorul înțelege prin intermediul statuariei clasice antice, echilibrul desăvârșit al reprezentărilor derivat din canon, grația și lejeritatea posturilor și frumusețea ideală, reușind mai apoi, să le transpună în compozițiile sale într-o manieră personală, folosind ireproșabil tehnica modelaju-

una interpretativă, imprimându-și nota personală pe fiecare dintre lucrările impregnate de eleganță senzuală, de echilibru și rigoare de concepere. Cu o bună cunoaștere a meșteșugului, Ioan Grama folosește vechiul procedeu de turnare a bronzului, uzitat din timpuri îndepărtate, cel al cerii pierdute, care garantează detalii minuțioase și o structură solidă.

Procedeu de lucru este unul foarte laborios, necesitând atât meticulozitate cât și efort, lucrarea ieșind la lumină după un demers de câteva luni. Bronzurile lui Ioan Grama sunt modelate la origine, în lut, prima fază fiind esențială produsului final, prin grija pentru detaliu și pentru expresivitatea volumelor. Căutând calitatea și perfecțiunea, lucrează și urmărește personal fiecare etapă de desfășurare. Etapa succesivă lutului este cea a turnării în ipsos, care învește modelul în argilă pentru a-i amprenta mularul. Executarea matriței din cauciuc siliconic este faza pregătitoare pentru turnarea și formarea în ceară a modeleului. Turnarea manuală determină grosimea deci trebuie controlată cu mare grijă. Imbrăcarea în material refractar, adică rezistent la temperaturii foarte ridicate, permite următoarea etapă, cea a calcinării în urma căreia se pierde

propriu zis ceara (de unde și numele procedurii) rămânând negativul necesar turnării în bronz. Cizelarea și patinarea sunt etapele finale care înobilează sculptura obținută, natura și timpul fiind cei doi factori care întregesc acest proces atât de spectaculos și unic pentru fiecare obiect în parte. Ca o „tușă” finală, așază patina care nuanțează jocurile lumii pe suprafețele sinuoase. Acest lucru este „speculat” de sculptorul Ioan Grama în favoarea efectului final al aspectului lucrării, reușind cu mare abilitate să lucreze în strictă consonanță cu cerințele percepției vizuale căutând simplitatea expresivă. O altă calitate remarcabilă este cea a capacității de integrare a lucrării în spațiul în care este amplasată, reușind ca prin corelarea celor trei elemente: operă, soclu, ambient, să creeze un ansamblu coerent și armonios care înobilează spațiul, întru încântarea și delectarea privitorului și a posesorului!

Multe dintre lucrările sale de artă monumentală au rezonanță și substrat istoric de sorginte autohtonă, reușind

lui. E vorba și de o bună cunoaștere a anatomiei umane, de o temeinică pregătire teoretică completată de experiența practică îndelungată. Pornind de la aceste premise, el ajunge la perfecționarea elementelor pe care le construiește rezultând un dinamism exprimat prin puternice linii de tensiune care se contopesc într-o unitate a echilibrului.

Redarea unor lucrări de referință din istoria artei (Venus italica, Sfântul Gheorghe, Zei și Zeițe, etc.) este

să încastreze simbolul sau să evoce spiritul celui reprezentat. Monumentul lui Avram Iancu de la Ungheni, bustul lui Petru Maior sau cel al lui Romanu Vivu, Monumentul Foștilor Deținuți Politici din Tîrgu Mureș, Monumentul Noii Dacii sunt câteva dintre piesele care păstrându-se în sfera clasicului veșnic valabil personalizat cu note specifice, și-au găsit locul în spațiul public.

Poezii de ION UNTARU

Pe cruce fiind
ultimele cuvinte:
- Iată mama ta!
...
șir de mașini
oprite la semafor:
în față zebra
...
copil alergând
desculț prin zăpadă:
Doamne, nu sunt eu?!
...
nu mai plouă
lacrimile pe parbriz
parcă-s ale mele
...
musafiri nepoftiti:
rachiu de mere acre
cu biscuiti
...
mansarda suspendată
între cer și pământ:
scara ruptă
...
condamnatul
întins sub ghilotină:
cade un măr
...
sap în grădină
pământul pe cazma
este gras ca untul

nimenea nu știe

nimenea nu știe
cum trec prin strămoare
cu noaptea în spinare
vadul Poezie

frica mea un adăpost
zaua fiecărui lanț
ruginește un Bizanț
ca melasa un compost

cărțile din raft
mă muștră tăcut
paharul zilei l-am băut
cu fotoliul bruderschaft

unul câte una
gândurile vraf
s-au umplut de praf
până mâine luna
plânge un seraf

stâlpul bătătura
paza la avut
omului limbut
nu-i mai tace gura

De când nu mai ai minte?

Noi vindem doar speranțe pe lacrimi și iluzii
Cum trece prin oglinzi suspinul doamnei Suzy;
E poate o himeră, sau doar o fantezie
Tot binele din lume să ți-l dorești doar ție:
Măncare, băutură cât îți încape-n burtă
Iar ceilalți să nu aibă nici spuză pentru turtă?

Zadarnic pui în conturi sudoarea celorlalți
Deasupra tuturor doar tu să te înalți!
O fi blestem acesta sau poate un tabu
Să uiți ce nu-ți convine sau ce ți-am spus acu’?
Nu te uita în sus că-ți cade-n cap securea
Iar eu ‘mi-au lumea-n cap și plec cu ea aiurea:
Te rog nu te opune, fă bine să mă lași
S-o vând ca un rebut la niscaiva apași.

Am vise, am proiecte și nopțile îmi fură
Un dor nebun să-i dau o palmă peste gură!
Păianjeni de-ntunerice se spânzură de grinzi
Luminile celeste se strâmbă în oglinzi
Sătul de teoreme, sătul de artificii
Nu-ți e rușine lume, că te-ai umplut de vicii?
De când nu mai ai minte, de când ai capul gol
Că-mi vine să dau tumba, pământului ocol?!

Nu-mi mai călca pe vise

Nu-mi mai călca pe vise că astea nu sunt preșuri
Și scoate-ți ochelarii să vezi tu câte vrejuri
Ne urcă rătăcirea în capete și brusuc
Cu visele deșarte ca-ntr-un simun etrusc

Stinge te rog țigara, nu mai privi la lustră
Că noi nu suntem vip-uri, nici peșteră lacustră;
S-or da în vânt turiștii pe tot ce e exotic
Dar nu știm limba spargă, nici alfabetul gotic

Nu-mi mai vorbi de bani, de masă, de chirie
Și hai să facem rost măcar de-o farfurie
Din cele zburătoare ce fac experimente,
Conduse de haiduci sau poate de Terente!

Propun o escapadă când luna e-n eclipsă
Să cerem de la nasa pe vară o elipsă
Un optimism robust pe toate le îndură
Și-o să-i privim de sus, pe cei ce azi ne-njură;

Privește cum se pierde un timp ireversibil
Dac-am putea măcar c-un mini-submersibil
Să prindem o plimbare prin porturi cu sidef
Când varsă luna lacrimi peste gravuri și bref,

Să evadăm din lumea aceasta cu mult vaier
Flotile fanteziste pe ape și prin aer,
au să ne taie calea. Și dacă nu vrei, hai
Aprind eu aragazul și pune tu de-un ceai!

GLOSE LA O ISTORIE A LOGICII

de Eugeniu NISTOR

Începuturile. Dificultățile care decurg din definirea domeniului, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre, au la bază (cel puțin) două aspecte (încă) neelucidate: *logica se ocupă cu studiul gândirii și / sau cu exprimarea verbală a gândirii?* Ambele aspecte au noimă, după cum ambele ne și intrigă! Însă de ceea ce putem fi siguri, astăzi, este faptul că atunci când elaborarea unor construcții semantice coerente a fost posibilă, *Logica se afla și ea acolo!* Unii specialiști au stabilit că, într-o analiză riguroasă a problematicii, ar trebui avute în vedere trei etape în *devenirea procesului de logicizare*, și anume: în primul rând, stadiul inițial în care se află codul verbal, apoi, în al doilea rând, evoluția inevitabilă a oricărei structuri semantice, și, în al treilea rând, o evoluție care trebuie acceptată ca incluzând și structurile ce își asumă responsabilitatea *rostuirii logicii*. Această subtilă metamorfoză a proprietăților codului verbal, ca sistem de referință, poate fi explicată și prin faptul că, la începuturile sale, „omul, raportându-se la o piatră, un copac sau la soare, utilizează termeni ca *cerc*, *rotund* sau *sferă* pentru a desemna o proprietate a acestor entități fizice, ulterior el poate să se raporteze la forma geometrică numită *cerc* sau la cea numită *sferă* pentru a-i descoperi proprietăți. Așadar, proprietățile codului verbal sunt cele care-i permit omului să *decupeze* din realitate unele *caracteristici* ale existenței și să le studieze. Dar ele sunt acum *entități semantice*, au o existență semantică, nu mai sunt percepute ca proprietăți ale unor obiective percepute figurativ.”¹ Toate acestea au apărut însă treptat, pe măsură ce omul a fost pătruns de „microbul” benefic al civilizației și al cunoașterii; și nu chiar întâmplător se identifică preocupări pentru logică acolo unde au înflorit cele dintâi civilizații. Deci primele dovezi ale interesului metodic pentru stabilirea unui ansamblu de reguli și pentru introducerea ordinii în vederea obținerii unei gândiri corecte, operaționale, le avem din Orientul antic, în metropolele regatelor unde efectele culturii și civilizației s-au răsfrânt direct și asupra preocupărilor umane pentru filosofie și logică.

LOGICA CHINEZĂ

În China antică, în condițiile propice ale unei civilizații milenare și a unei culturi spirituale de mare profunzime, finețe și subtilitate, gândirea logico-filosofică a fost marcată de afirmații și concepții enigmatice și chiar paradoxale, cum sunt cele din cartea lui **Lao-tse**, *Tao-te-King*, precum: „Non-activitatea lucrează!”, „O, lucrăți fără fapte!” sau: „Ce este mare trebuie să-l vedeți în ceea ce este mic!”, sau: „Ceea ce este greu cântărește cât timp este ușor” etc. Existența școlilor de filosofie, ca „școala cosmologică” (Yin-Yankia), ca „școala a învățaților” (Ju-Kia), școala lui Mao sau Moismul (Mo-Kia), școala numelor (Ming-Kia), școala logiștilor (Fa-Kia), școala lui Tao sau Taoismul, determină o puternică emulație a gândirii, de la argumentare și raționamentul clar, imbatabil, până la sofism și propozițiile paradoxale. Astfel, în *dialectica moistă* sunt lămuriri unii termeni și unele noțiuni logice: „Dialecticismul desparte adevărul de fals, cercetează ce este ordonat și ce nu este, lămurăște egalitatea și diferența, caută raportul dintre vorbe și realitate, hotărăște asupra a ceea ce este avantajos și dezavantajos, înlătură îndoiala, cugetă asupra esenței lucrurilor, discută asemănarea expresiilor, caută prin nume să sesizeze realitatea, să exprime prin cuvinte sensul, să descopere temeiurile prin critică, unele el le acceptă prin analogie, altele le condece după analogie.”² În aceeași lucrare a lui Mo-tse sunt date câteva definiții nominale, precum: „A elogia înseamnă a arăta frumusețile”, „A critica înseamnă a arăta răul”, „Un lucru ce nu este în întregime precizat se explică prin: asemănător”, „Dublu înseamnă îndoite.”³ Apoi, avem o variantă argumentativă în șapte trepte: (1) ceea ce este *limitat* (yu) este ceea ce nu este universal; (2) ceea ce este *fals* este ceea ce în fapt nu este așa; (3) *imitația* (hsiao) constă în a lua un model. Prin urmare, dacă modelul este adecvat imitației, raționamentul este corect. Dacă nu este adecvat imitației, raționamentul este fals. Așa este hsiao; (4) *comparația* (pi) constă în a lua un lucru pentru a explica un altul (adică raționamentul prin analogie); (5) *paralelizarea* (nou) este compararea termenilor (sau propozițiilor) și găsirea că ei sunt în complet acord; (6) *concluzia* (yuan) constă în a spune: ești de cutare sau cutare natură, pentru ce aș refuza să admit că ești de cutare sau cutare natură?; (7) *extensiunea* (thui) constă în a considera că ceea ce cineva nu acceptă este identic cu ceea ce nu este acceptabil și admite aceasta.

Filosoful **Thui-Tse** (sau **Tuei-shi**, trăitor în sec IV î. Chr.) este considerat cel mai faimos „sofist” chinez, fiind autorul unor paradoxuri care a dat mare bătaie de cap interpreților, precum cele contra *realității spațiului*: „Cerule este tot atât de jos ca și pământul”; sau: „Sudul este nemărginit și totuși are graniță”; „O broască țestoasă este mai lungă decât un șarpe”; „Roțile unui car nu ating pământul”. Alte paradoxuri, ale aceluiași, sunt *împotriva realității timpului*: „Soarele apune când se află la zenit și creaturile mor când se nasc”; „Dacă cineva pleacă azi la Yueh, ajunge ieri”; „Un mânz orfan nu a avut mamă”. După cum unele paradoxuri caută să dovedească, pe diverse căi, că *lucrurile nu au proprietățile care li se atribuie*: „Inelele legate sunt despărțite”; „O găină are trei picioare”; „Un câine negru este alb”. Apoi, paradoxuri prin care se arată că *deosebirea dintre clase, în care se despart lucrurile, nu există în realitate*: „Un cui are coadă”; „Munții vorbesc, deci sunt însuflețiți”; „Un cal ouă ca o pasăre”; „Un câine poate să fie considerat ca o oaie”. Dar

filosoful chinez a formulat și *paradoxe privind direct unele noțiuni logice*: „O asemănare mare nu se deosebește de o asemănare mică”; „Definițiile nu-și ating niciodată scopul. Oricât de departe am putea să mergem cu ele, nu vom ajunge la sfârșit.”; „Un câine nu este un cățeluș”. Dar și *paradoxe relative, referitoare la cunoaștere*: „Focul nu este cald”; „Ochiul nu vede”; „Un cal galben și o vacă neagră sunt trei”. Deși astăzi sunt lipsite de semnificație reală, părând a fi doar simple jocuri paradoxale, sofismele vechilor chinezi pot fi apropiate de concepția indiană *Maya*, care considera existența o efemeră iluzorie.

LOGICA INDIANĂ

Gândirea indiană este marcată de maniera proprie a acestui popor de a privi lumea, configurând o *structură specifică*, axată pe: 1. *Karma și transmigrarea sufletelor*, unde karma este o lege a cauzalității care determină ca trăirile fiecărui individ să lase în urmă un fel de energie influențând bucuriile și tristețile, în funcție de cum i-au fost acțiunile: *bune* sau *malefice*; iar dacă aceste aspirații nu au putut fi atinse în viață, ele vor fi transferate într-o existență viitoare a individului; 2. *Doctrina eliberării* (Mukti) explică efortul metodic prin care individul poate să scape de ciclul nașterilor și al renașterilor continue; 3. *Atitudinea pesimistă* față de lume și credința optimistă în scopul final; 4. *Calea spre desăvârșire – Sādhana*.

Doctrinile filosofice indiene și inclusiv unele chestiuni de logică, sunt de găsit în scrierile *Vedelor – Rig-Veda* (ștanțele laudative), *Yajur-Veda* (colecția formulelor sacrificiale), *Sama-Veda* (știința melodiei) și *Atharva-Veda* (incantațiile sacerdotale) –, dar și în *Mimāsā* (care înseamnă cercetare prin gândire), *Vedānta* (adică punct de vedere), *Sāmkhya* (care înseamnă număr), *Yoga* (conținând tehnicile ascetice prin care se poate evada din prizonieratul manifestării iluziei, ajungându-se la atingerea principiului absolut – Brahman), *Nyāya* (exprimând o teorie atomistă, dar și principiul conform căruia întregul rău decurge din argumentările false).

Tabla categoriilor logice este formulată în Nyāya astfel: 1. Substanța; 2. Calitatea; 3. Acțiunea; 4. Generalitatea; 5. Specificitatea; 6. Coexistența. În aceeași lucrare sunt abordate aspectele logice ale *cunoașterii valide* – pramā – cuprinzând: I. *Percepția*, considerată primară și originală, care poate fi nedeterminată (ca în propoziția „Văd ceva”) sau determinată (ca în propoziția „Văd un Brahman”); II. *Deduția* – anumiti – care cunoaște silogismul, chiar dacă el încă nu apare în forma pură (aristotelică), ca în exemplul: „Oriunde este fum, este foc” (unde *fum*= termenul mediu, *foc*=termenul minor); „Pe acest munte este fum (unde *munte*=termenul major, *fum*=termenul minor); „Deci pe acest munte este foc” (unde s-a dedus existența termenului minor); III. *Inducția prin analogie* – upamiti – care se referă la atribuirea unui nume unui obiect (cu exemplul cuiua căruia i se descrie un animal – să zicem rinocerul – pe care nu l-a văzut niciodată, dar care i-a fost descris ca având talia unui elefant mic, cu corn în frunte – pe care îl întâlnește, apoi, întâmplător într-o pădure și îl identifică cu precizie, în baza cunoașterii prin analogie; IV. *cuvântul* – sabda – considerat a fi specific uman și de obârșie divină.

Cât privește *Canonul budist*, se pare că acesta a apărut ca o schismă a religiei brahmane, fiind scris în limba *pāli* (o limbă indiană), dar și în sanscrita mixtă și sanscrita pură, ultima fiind și limba clasică a *Vedelor*. Printre școlile derivate din budism ar trebui menționată în special *sautrāntika*, axată pe un realism critic, grupând și ordonând în totalitate elementele existenței, în număr de 47, împărțite în trei grupe, astfel: 1. *Materia – rupa*, cuprinzând patru forme primare – *upādāna*, și alte patru derivate – *upādāna-rupa*; 2. *Sentimentele – vedanā* – adică plăcerea, suferința și starea neutră; 3. *Indiciile*, cuprinzând cinci organe ale simțului extern – samjñā și mentalul – *citta*; 4. *Conștiința – vijñāna* – propulsând șase elemente, corespunzătoare celor șase simțuri; 5. *Forțele – samskāra*. Specialiștii au remarcat că logica budistă se axează pe două moduri de cunoaștere – *cunoașterea imediată* și *cunoașterea mediată* – semănând uluitor de mult cu *sursele cunoașterii* enunțate și teoretizate, peste mai bine de două milenii, de către filosoful german Immanuel Kant, adică *sensibilitatea și intelectul*, care au origine comună (dar rămasă necunoscută) și mijlocesc *cunoașterea obiectelor a priori* (prima) și *gândirea* (cea de-a doua).⁴ Demersul nostru pe urmele înțelepților antici, departe de a se fi încheiat, este de-abia început! Iar, deocamdată, rămânem la promisiunea fermă de a continua!

NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE

- Lucian Culda – *Geneza și devenirea cunoașterii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 378.
- Anton Dumitriu – *Istoria logicii, ediția a III-a, revăzută și adăugită*, vol. I, Ed. Tehnică, București, 1993, p. 41.
- Ibidem, p. 43
- Vezi Immanuel Kant – *Prolegomene la orice metafizică viitoare care se va putea înfățișa ca știință*, traducere de Mihail Antoniadă, ediție îngrijită și studiu introductiv de Eugeniu Nistor, colecția „Biblioteca de filosofie”, Ed. Ardealul, Târgu-Mureș, 1999, pp. 39-44.

Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu

Sîrbulescu Claudia, *clasa a XII-a A, Colegiul Național „Al. Papiu Ilarian”*

Balada fetei din tort

Sunetul de tobe traversează încăperea întorcându-se supus primilor fiori de frișcă. Înlăuntrul se prezintă drept decor de bordel, cu așteptări pe măsură. Fata îngână printr-o bătaie gradată, de picior prizonier tocului tare, aproape fiecare sunet ce se propagă-n blaturi. Așteaptă ultima chemare a tobei. Corpul freamătă-n mișcări înghesuie de forma conică a tortului; Pereții despărțitori cu arome de amidon apasă asupra dansei vestind o muștrare mută. Goliciunea trupului, presărat de piese de cabaret stârnește fanteziile actanților, Și-n sală e plin de priviri oarbe.

Plus puls, minus puls

I-am dislocat imaginația, i-am cusut talentul-o dublă fractură a realității. Locomoția gândurilor e ocultă, așadar revine ca o fractură deschisă spre suflet și iată, incipit. Lipsa pulsului conștiinței plus două tablete de somnifer pentru gândurile sinucigașe. Anestezie

Nu, zău

Mă scutur de amăgire și pășesc cât mai drept posibil. Nu am idei doar obsesii pentru o fărâmă de ataraxic. Ar fi trebuit să mă nasc înaintea celor ce au iubit sau ar fi iubit vreodată.

Degradare II

Conexia mută își continuă traiectoria depășind tiparele familiarității degradante. Rujul de un roșu sângieriu depășește debitul buzelor mele tremurânde. Curând, în oglindirea primei vitrine de suveniruri parcă desenez conturul unei măști venețiene. Dar lutul îmi acaparează din trăsături și-mi trădez natura mea originară.

Povestea „Alergătorului”

de Ioan Suciu Moişa

După o lungă perioadă de așteptare la sertar, poate din exagerată discreție a autorului sau, poate, ca revoltă față de ce se întâmplă în „peisaj”, apare, la Editura Mesagerul din Bistrița, (2002), volumul de proză „Alergătorul”, semnat de Mircea Răchită. Structurat în două capitole, „Carnavalul de iarnă” și „Carnavalul de vară”, volumul are o construcție romanescă fără să întrunească însă datele elaborării necesare integrării în specie. Oricum, proza se prezintă ca un întreg, caracteristică susținută de succesiunea elementelor temporale, de regăsirea personajului Abandonata în ambele secvențe ale cărții, ca un flash rememorativ în prima parte, parcă independent de acțiune și parcă pentru a sugera necesitatea prezenței sale pentru un moment al adevărului la conținut, ca și cum în acest personaj s-ar afla chintesența subiectului. Desigur că personajul profesorul, autorul în cazul de față, este un alt element ce consolidează ideea de continuitate.

Mircea Răchită abordează subiectul din perspectivă confesivă, se mărturisește cititorului, i se explică; își pune inima pe masă, cum s-ar spune. Îl invită în viața lui, îl face martorul experiențelor sale atât în exilul său didactic, cât și, mai apoi, al întâmplărilor deloc comune, petrecute după întoarcerea în București, de unde plecase inițial.

Refugiului său la școala din Bobohalma, nume cu tentă oarecum persiflantă, îi urmează o adevărată aventură rurală, populată de o idilă interzisă, dar și de personajele de referință ale satului: profesori, oameni hâtri, bărfitoare și de un întreg scenariu cu situații neprevăzute, asezonate cu hiperbolizări și cu elemente extrase din instrumentarul oniric sau chiar al absurdului.

La modul concret, tânărul profesor este ademenit într-o relație de soția celui mai bun prieten din zonă; un învățător bonom, echilibrat și cumsecade. După jena inițială, prins de focul mistuitor al acestei iubiri, tânărul uită de convenție și se lasă prins de această relație ce-l constrânge la simularea unei tentative de suicid, renunță la orice prudență, participă la episoade jenante în care se duc tratative între cei trei actanți implicați în relație; bunul prieten Bădia, soția și tânărul venit pentru câteva luni în sat ca profesor. „Atunci le-am spus că mă duc să mă spânzur de nucul de lângă terenul de sport. Am ieșit afară și am început să dezleg sârma ce era întinsă pentru uscatul rufelor. Ei trăgeau de mine ca să stau liniștit. (...) Apoi am fugit spre terenul școlii numai că ei nu s-au mai luat după mine. Ajuns acolo m-am urcat în nuc, mi-am agățat cureaua de la pantaloni de o creangă încât numai capul trebuia să-l bag și am așteptat. Așteptam să mai vină o dată și să mă roage să stau liniștit că totul va fi așa cum vreau eu. Pesemne că am măsurat greșit metodele de intimidare fiindcă trecuse mai bine de o oră și nu venea nimeni. În momentul acela mi s-a făcut frică. Nu cumva să se fi întâmplat ceva, să se fi omorât careva dintre ei. Ma-am întors în fugă. Erau în cameră și parcă nu erau, numai umbrele de pe pereți îmi dădeau certitudinea că, totuși, sunt ei și că nu au pățit nimic. Nu mi-au adresat nici un cuvânt însă eu le-am spus că mi s-a rupt cureaua când am vrut să mă spânzur și că am căzut atât de tare cu spatele de pământ încât cinci minute nici nu am putut să respir.”

Viața în sat se desfășoară pe fondul restricțiilor și situațiilor impuse de sistemul dictatorial, este pigmentată totuși de ieșitul la munci agricole, de pregătirea unor spectacole pentru participarea la Festivalul Cântarea României și de alte evenimente specifice zonei rurale dar și perioadei în care se întâmplă, toate încheindu-se cu chiohanuri în urma cărora actanții se trezesc din beții pe sub mese, în paturi străine sau în alte ipostaze ciudate. Trezit în aceste stări, profesorul își lasă imaginarul să zburde, are senzații prăpăstioase; lucrurile se dilată, capătă forme grotești, ca într-un scenariu tarkovskian.

Dintru început, profesorul venetic se confruntă cu situații destul de delicate, cărora trebuie să le facă față, este prins de atmosfera satului și de obligațiile ce-i revin în învățământul local.

Dar intră în scenă și personajele locului, precum Arsenie, Pîrlici, Mîtoc, Labeș, Tanti Ancuța – proprietărea – nea Ion, poreclit Dumanu – „nume după care se botează bărbaiții vacilor”, doamna Negru – învățătoarea, și bărbatul ei, profesor de muzică într-un sat vecin, care-și „exersa degetele dirijorale pe fizicul ei”, sau Bulai Aida, profesoara de muzică samd.

Sub observația critică a acestor personaje, dar și în acest mediu derutant, mereu asezonat cu viziuni derivate și amplificate din/de excesul bahic, se derulează aventuroasa idilă a tânărului profesor cu soția lui Bădia.

Situațiilor tragi-comice, de multe ori cu pasaje de can-can, li se alătură excesele unei pasiuni scăpate de sub control, limitele acesteia, povestea cu miez de aventură a iubirii acesteia, sfârșită în cele din urmă, după încercarea de suicid a femeii adulterine, mamă a doi copii, prin plecarea la București a tânărului profesor, care lasă totul în urmă precum un vis întunecat și se întoarce în locul de unde plecase inițial.

Aici reappare, într-un vagonul de tren, Abandonata, care mai târziu, după multe situații limită prin care trece profesorul, îl confiscă pentru salvare, oferindu-i statutul de întreținut. În această perioadă, personajul parcurge câteva secvențe de viață destul de ciudate, ajunge chiar acuzat de crimă. După acest șocant episod, profesorul (Alergătorul) își face bagajele și dispăre, îndreptându-se spre locurile de baștină.

Printre momentele surpriză derulate sub semnul acestui pasaj de viață ce are datele hazardului, se numără, printre altele, și episodul în care profesorul încearcă să-și valorifice eventualele atribute actoricești. „Maestrul m-a invitat la el acasă pentru a lucra cu mine la voce, la exercițiile de respirație care o formau și la dicția fără de care nu se poate. Stătea doar cu mama lui, o bătrână de vreo sută de ani, de părea ca și dusă, sau era, cine știe, dacă n-o fi fost împăiată. S-a lăsat noaptea și mi-a propus să dorm la el. Nu l-am refuzat mai ales că avea un vin bun. În loc de pijama mi-a dat o cămașă de noapte muierescă, cusută cu multe motive florale țărănești. Ca să putem lucra mai bine a pus un disc cu Simfonia Fantastică a lui Berlioz, apoi s-a așezat pe pat lângă mine, pentru a controla exercițiile de respirație. În tot acest timp gura nu-i tăcea, dădea indicații hotărâte, strategic drămuite în funcție de exerciții, presându-mi abdomenul și rotind ochii peste cap. Conștiincios, am îndeplinit întocmai indicațiile maestrului. Mai mult, acesta a băgat mâna sub cămășoia pentru a controla mai bine mișcarea abdominală numai că, în loc de burtă controla... Doamne iartă-mă! ... instalația de procreare a speciei. Nodul pe care îl simțeam în gât obtura ascensiunea sângelui spre creier, de stătea să pleznească. Simțind un recul și-a retras mâna numai că pumnul meu devenise maestru, lovindu-l cu atâta forță încât l-am scos din cameră cu ușă cu tot.”

Astfel de întâmplări sunt destul de frecvente în această proză intens colorată cu evenimente ciudate, transcrise cu destulă dezinvoltură, cu umor și chiar cu nuanțele penibilului dedus din navitatea de care personajul dă dovadă adesea, ca orice tânăr luat pe nepregătite de discrepanțele dintre aparență și realitate.

Se observă că autorul, aici Alergătorul, profesorul, prestatorul diverselor munci periferice, se integrează în mediile pe care le populează temporar asimilând limbajele specifice fiecărei zone „vizitate”.

Încă din primele momente ale idilei sale cu soția prietenului, descrierii i se asociază și un pigmentat epistolar, susținut mai ales de personajul Darling, soția năbădăioasă și îndrăgostită fără soluție. Chiar dacă intenția fugii celor doi îndrăgostiți nu se concretizează, ea are savoarea indusă de picanterii aferente, de nonconformismul situațiilor, în care cei doi actanți decad pe rând în rizibil și tot așa exagerează stările pe care le trăiesc, creând o tensiune narativă demnă de tot interesul lectorului.

Mircea Răchită se dovedește în această carte, prima în săraca sa biografie scriitoricească, un condeier exersat, înzestrat cu știința învăluirilor, a plasării surprinzătoare a unor pasaje textuale, dar și, uneori, a unor derutante inserții în subiectul cărții. Proza are o fluentă sufocantă, se derulează parcă într-un vârtej verbal greu de abandonat, intens și savuros, lipsit de artificii inadecvate, de retorică excedentară; este o carte a unui pasaj de viață, decupat cu fidelitate din suma trăirilor autorului, într-o viață pusă sub lupa cititorului, fără rezerve; o confesiune ce are toate datele unei proze de calitate, de interes pentru lectorul prins neapărat de seducătoarea lectură. „Alergătorul” este un scriitor în ultimă instanță, care-și mărturisește predispozițiile poetice la început, pentru ca apoi să accepte certitudinea eșecului și să se înhame la proză; o proză de care Abandonata este fascinată. Și proza de față se reține sub semnul fascinației; o proză expresivă și interesantă; proza unui condeier care nu are nicio pretenție, decât, poate, aceea a mărturisirii fără rezerve a propriilor întâmplări dintr-o perioadă efervescentă a vieții sale.

Melania Cuc, *Vânătoare cu șoim*

de Mircea Popa

Într-una din zilele de sâmbătă ale lunii iulie, am făcut un popas în localitatea Teaca din apropiere de Bistrița pentru a participa la o aniversare: om al locului, scriitorul Francisc Păcurariu ar fi împlinit acum nouăzeci de ani. Printre participanți, o parte din redactorii revistei „Mișcarea literară” de la Bistrița și conducerea editurii Dacia, respectiv directorul Ion Vădan, care a lansat aici, în premieră, programul ei de viitor: seria editorială „Scriitorii la ei acasă”. La el acasă a fost și Francisc Păcurariu, cu o nouă reeditare a romanului „Labirintul”, cel care reconstituie cu mult dramatism zilele întunecate ale Dictatului de la Viena, dar și cartea Melania Cuc, scriitoare și ziaristă, pictoriță, poetă, eseistă și romancieră, cu o activitate scriitoricească dintre cele mai bogate. Micuță de statură, cu un zâmbet cald și atașant, Melania Cuc e o zvârlugă de femeie care nu stă locului o clipă, dându-se cu ardoare și vieții spirituale a românilor din zonă, participând la expoziții, șezători literare, lansări de carte, întâlniri cu scriitorii, tabere de creație etc. Experiența sa de participantă la tabăra de pictură de la Lăpușna, din zona Munților Gurghiului, este transpusă scriptic într-un caiet de notații, intitulat „Jurnalul de la Lăpușna” (ed. Nico, 2010), ilustrând modul ei de a vedea lumea, de a participa la viața micului grup de acolo și, în fond, de a rămâne în priză, conectată la scrisul zilnic, exersându-și simțul de observație și cel de imaginație. Sunt pagini de participare febrilă la viața taberei, pagini care schițează siluete, adâncește linii de portret și trăiește la modul direct întâmplările zilei.

Pentru întâlnirea de la Teaca, Ion Vădan i-a scos Melaniei Cuc, la editura Dacia, o carte nouă, intitulată „Vânătoare cu șoim”, subintitulată „tablete șotron”, - un mod de a surprinde scurte și rapide „flaschuri” din orizontul ei de observație, pe care le consemnează, precum schițele unui nou tablou, din tușe nervoase și grăbite. Tehnica de lucru ne trimite în zona de întretăiere dintre poemul în proză, eseu, aforistică și tabletă, adică un gen hibrid, experimentat și anterior de autoare, în cartea „Fără nume”, tablete-șotron, Târgu-Mureș, 2006. Toate la un loc și niciunul ca atare. E de fapt un melanj de improvizații, imagini, meditații, cusute în haina brodată a poetului, care travestește totul în joc reflexiv de proiecții de umbre chinezești. „Vânătoare cu șoim” e cartea unor exerciții de inteligență, a unor salturi în timp, dar și a ieșirii din timp în zona dominată de atotputernica poezie. Ca să îți trează și prizonieră atenția cititorului e nevoie de multă varietate, mobilitate, inteligență proiectivă. Evenimentialul e doar un punct de plecare, un dat motivațional, fiind când abolit, când absorbit, spre a lăsa drum liber doar metaforei: „Viețuiesc precum moneda înnotată în colțul batistei cu care bunica își ștergea fruntea mai înainte de-a îngenuchea la strană. /Albastre sunt cearcănele genunchiului meu și este luni, apoi... marți, miercuri, tot zile imposibil de trecut în pomelnicul pe care îl repet pe bandă magnetică. / În rochie prelungă de seară umblă boala incurabilă, ca un neguțator de sclave albe... (...) / Secolul despre care scriu ziarele nici nu există decât așa, ca un pandantiv ruginit printre faldurile și păienjeniișul dintr-un muzeu părăsit.”

Puterea de seducție a unei astfel de proze stă în gama largă de asociații multicolore desfășurate, la fel ca un caleidoscop arătat la bălci sau ca un joc de artificii și focuri bengale, proiectate pe o zariște albastră, fără sfârșit. Cadențate sau nu, ele cad în rafale ca ploile nedomolite de aprilie, vădind capacitatea autoarei de a se multiplica la infinit, fără să obosească și fără să se repete, așa cum îi place să se „portretizeze” singură într-o mulțime de ipostaze: „Bucuria mea este ca efectul de seră. În jurul ei balenele nu mai sunt ceea ce au fost și apa se schimbă-n formulă din oră în oră, ca o gardă la platul Buckingham”; „Eu merg mai departe, imaginez și fără pericol prin mucavaua cu flori de mătase și franjuri care se prind de gâtul meu slab ca disperatul de creanga unui castan fragil, comestibil”; „Sunt o spadă fără podoabe, fără veșminte de purpură, doar un lut în care apa dulce și sufletul cresc ca în oul pajurei două aripi”.

În această forță de a rămâne mereu proaspătă și mereu nouă stă puterea de artistă a Melaniei Cuc.

MELANIA CUC

Vânătoare cu șoim
tablete șotron

DACIA XXI

Memoria tiparului

Faptul divers în presa mureșeană interbelică

Presa românească a avut dintotdeauna o slăbiciune pentru faptul divers. Inclus încă de la începuturi în formatul ziarului românesc, faptul divers a devenit o constantă a presei noastre, pe care o regăsim sub diverse forme, adaptate curiozităților unei perioade istorice sau alta.

Această preferință este însușită și de presa mureșeană de limba română încă de la începuturile sale, întârziate până după Marea Unire. Astfel, prima publicație periodică independentă a Târgu-Mureșului, *Ogorul* (noiembrie 1920 – mai 1922), a manifestat încă de la debut un interes deosebit pentru inedit, monden și spectaculos, păstrând aceste elemente între const-

ticele în paginile ziarului *Mureșul* (1922-1928, 1936-1938) care, apărând la Târgu-Mureș în același an în care Ogorul își încetase apariția, preia multe dintre caracteristicile acestuia. În chiar primul număr, *Mureșul* interpela incisiv teatrul maghiar din oraș pe motivul lipsei de pudoare, fie ea și în numele artei: „Când vezi drama desfășurându-se pe scenă, intenția autorului (dacă peste tot există vreo intenție) dispăre, și ceea ce rămâne sunt numai suprafețele de o obscuritate revoltătoare. Adaogați acum o interpretare grosolană, poantând vulgaritățile până la exces și veți avea o idee despre nivelul reprezentațiilor nocturne (încep la ora 11 «numai pentru adulți»).”²

barbarism care-și caută împământarea în limba română.”⁴

Vitorul Mureșului, o altă publicație a perioadei de început a presei românești mureșene, pornea în 1925 de la pretextul unei știri externe pentru a critica moda părului scurt la femei, criticând doamnele mai avangardiste ale epocii „care cred cu tot dinadinsul că dacă și-au scurtat coadele și-au sporit și frumusețea.”⁵ Iar alegerea doamnelor trebuie să fi avut destule alternative, dacă avem în vedere că breasla coaforilor târgumureșeni era suficient de bine dezvoltată încât să susțină apariția a două publicații profesionale: *Revista frizerilor* (1923-1925, 1928-1930) și *Revista frizerilor și coaforilor de dame* (1933).⁶

Exemplele menționate sunt doar câteva dintre cele care ilustrează că formatul tinerei presei mureșene preia în perioada interbelică modele din presa centrală, la rândul ei preocupată de exploatarea preferinței publicului cititor român pentru inedit și senzațional. Această preferință, aproape dispărută în comunism, avea să renască violent în presa românească postcomunistă, evoluând gradual până la excesele cunoscute, denumite de cercetătoarea Gina Stoiciu „presa celor patru S” (sex, scandal, scabros, spectacular).⁷

Angela

MĂGHERUȘAN PRECUP

Baia de vară a Municipiului.

Ștrandul Târgu-Mureșului în 1936, prezentat în *Ghidul pentru vizitatorii municipiului Târgu-Mureș cu un scurt istoric*, editat de Primărie cu ocazia primei sărbători a orașului, Luna Târgu-Mureșului (15 aug. - 15 sept. 1936), p. 51.

antele sale editoriale și inaugurând prin aceasta un model, perpetuat ulterior și de alte gazete locale. Spre exemplu, în 1921, în articolul *Cafeneaua și trotuarul*, ziarul lua în vizor pe un ton satiric, „locurile de întâlnire ale oamenilor fără nici o treabă” din oraș: „Aici se poate vedea că omul este un animal sociabil; e sociabil pentru că atât cafeneaua cât și trotuarul sunt ticsite de lumea dornică de distracție; e animal, pentru că numai astfel se poate explica cum de înghite atâtea lichide imposibil de băut – fără să simțā sete – și plătindu-le așa de scump că-ți vine să strângi de gât pe cel ce le vinde. [...] De la 11 la 1 și de la 6 la 8, orașele moderne debordează pe trotuarele lor, toată lumea e dornică de aer, dar mai dornică de a-și da aer. [...] Urmăririi discrete, șoapte semnificative, surșuri pline de promisiuni, atingeri tainice, aprecieri scandaloase, glume cu dublu înțeles, iată viața trotuarului.”¹

La scurt timp, în 1924, regăsim tiparul acestui gen de ar-

Și tot *Mureșul*, prin condeiul temperamental al lui Vladimir Nicoară (format în redacția *Ogorului*) critică noua atracție a Târgu-Mureșului, ștrandul, creat la începutul secolului de primarul Bernády György în timpul primului său mandat (1902-1913)³. Indignarea semnatarului determină o argumentație pătimașă pe marginea constatării că „pudicitatea omenească sub influența obiceiurilor și moralei moderne, a căpătat atâtea flexibilitate încât la un moment dat nu mai poți ști care sunt limitele decenței. Odată cu zilele călduroase provocatoare de multiple și variate transpirații fizice și morale, apa rece – chiar dacă ar fi murdară – începe a fi căutată cu multă căldură. De la copiii care sunt duși de mână și până la bătrânii cu articulațiile anchilozate, de la fetița necunosătoare a anatomiei umane și până la femeia care se trudește amar să ascundă ravagiile fizice și morale imprimate de neînduratul timp, toți și toate, cu o febrilă grabă se reped la așa numitul «ștrand», un proaspăt

I Cafeneaua și trotuarul în *Ogorul*, anul II, nr. 19, 11 mai 1921, Târgu-Mureș, p. 2. Articolul este nesemnat, ca majoritatea textelor publicate de *Ogorul*, însă după stil, tonul moralizator și modul de construcție, textul aparține foarte probabil lui Vladimir Nicoară, unul dintre redactorii de bază ai ziarului.

2 Teatru în Mureșul anul I, nr. 1, 2 nov. 1922, p. 2.

3 Arh. Dan Fișuș, *Dr. Bernády György – primar al orașului*, în Nagy Miklós Kund (coord.), *In Memoriam Bernády György*, Tg.Mureș, Tip. Impress, 1999, p. 15.

4 Vladimir Nicoară, *Ștrand*, în *Mureșul*, anul III, 6 iulie 1924, p. 1.

5 *Senzația săptămânii. Un american care nu glumește*, în *Vitorul Mureșului*, anul I, 20 decembrie 1925, p. 2.

6 Dimitrie Poptămaș, Mózés Júlia, *Publicațiile periodice mureșene 1795-1972*, Biblioteca Județeană Mureș, Târgu-Mureș, 2000, p. 191.

7 G. Stoiciu, *La dynamique de la communication et son rôle dans la reconstruction de l'identité roumaine*, în Roger Tessier (coord.), *La transition en Roumanie: communication et qualité de la vie*, Presses de l'Université du Québec, 1995, apud Marian Petcu, *Tipologia presei românești*, Institutul european, Iași, 2000, p. 201.

Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal • Semnal

Iubirile croitoresei

Editura: POLIROM 2011

Autor: Maria DUENAS

În lunile premergătoare insurecției franchiste, tânăra croitoreasă Sira Quiroga părăsește Madridul, mânăta de nemărginita iubire pentru un bărbat aproape necunoscut.

Se stabilește împreună cu acesta în Tanger, oraș monden, exotic și vibrant, unde i se întâmplă ceva ce nici nu-și poate imagina. Căci aici va fi Sira și trădata, și părăsita.

Singură, copleșită de datoriile lăsate de fostul iubit, pleacă la Tetuan, capitala Protectoratului spaniol al Marocului. Prin manevre nu tocmai ortodoxe și ajutată de prieteni de o reputație îndoielnică, Sira își făurește o nouă identitate și deschide un elegant salon de croitorie, pentru clientele venite de departe și al căror prezent e greu de ghicit.

La sfârșitul răz-când în Europa stă să război mondial, Sira aceea a câtorva perso- Juan Luis Beigbeder cunoscutul ministru de franchismului), amanta Fox, și atașatul naval șeful spionajului britan- vor face să ia o hotărâre cusăturile și tiparele vizibilă a unei existențe dioase.

Splendida proză din romanul *Iubirile croitoresei* reunește amintiri, doruri și hărți din legendarele enclave coloniale situate în nordul Africii până în Madridul filogerman, în imediata posteritate a războiului civil, și în Lisabona cosmopolită, forfotind de spioni, oportuniști și refugiați în derivă.

boiului civil din Spania, izbucnească al doilea își împletește soarta cu naje istorice, printre care (enigmaticul și prea puțin Externe din primii ani ai lui, excentrica Rosalinda Alan Hillgarth, pe atunci ic din Spania. Cu toții o riscantă, în care stoffele, de croitorie vor fi fața zbuiciumate și primej-

Cartea de nisip

Editura: POLIROM 2006

Autor: Jorge Luis Borges

Cartea de nisip include piese de rezistență din creația marelui scriitor argentinian. Povestirile din volumul *Aleph* (1949) aparțin perioadei de maturitate deplină, perioada inițiată de *Grădina cu cărări ce se bifurcă*. Sunt povestiri fantas-

te și, în același timp, rescrieri ale unor alte povestiri borgesiene, un joc de oglinzi în care se răsfrâng imagini anterioare. *Făuritorul* (1960) este un volum mixt, alcătuit din narațiuni scurte și din poeme.

Povestirile cu aspect de parabolă reiau succint teme și motive ale unui univers deja structurat, pe care scriitorul îl îmbogățește cu variațiuni noi, cu nuanțe și accente care îi precizează contururile.

Revista "Tuș" te invită la concurs!

Scrie o compunere folosindu-ți creativitatea fără nici o reținere și o vei vedea ilustrată ca și cum ai fi un autor consacrat.

Ilustrațiile sunt realizate de desenatorii Revistei Tuș.

Concursul Revistei Tuș pe luna mai 2011

Alcătuiește o compunere care să conțină cuvintele: **verde, capse, rachetă, sticlă, hamster, tapet.**

Intră apoi pe www.revistatus.ro, completează formularul și postează compunerea care automat va intra în concurs.

Parteneri • Parteneri • Parteneri

www.reea.net

www.cnslrfratia-ms.ro

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Editura "MUREȘ" și www.cultura.inmures.roColegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, I. SUCIU MOIȘA, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.roConținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.